

การพัฒนาเมืองด้วยทุนวัฒนธรรมบนฐานการมีส่วนร่วมของประชาชน
กรณีศึกษา เทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช*
URBAN DEVELOPMENT WITH CULTURAL CAPITAL AND PUBLIC
PARTICIPATION CASE STUDY: THUNG SONG MUNICIPALITY NAKHON
SI THAMMARAT PROVINCE

พระมหาเอกกวิน ปิยวีโร (อะซิม)¹, อัครินทร์ สมศักดิ์², พระมหาอดิศักดิ์ คเวสโก (ฉีตอิม)³,
ศักดิ์ศิธร ชุมแก้ว⁴ และ พระมหานาวิน ภทรตนติเมธิ (อรุณรัตน์)⁵

Phramaha Ekkawin Piyaweero (Asim), Arkarin Somsak², PhramahaAdisak Gavesako (Cheed-im)³,

Saksithon Chumkaew⁴ and Phramaha Navin Bhaddharatantimedhi (Arunrat)⁵

¹⁻⁵มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสโคราช

¹⁻⁵Mahamakut Buddhist University Srithammasokrat Campus, Thailand

Corresponding Author's Email: arkarin.som@mbu.ac.th

วันที่รับบทความ : 17 ตุลาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 21 ตุลาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 21 ตุลาคม 2568

Received 17 October 2025; Revised 21 October 2025; Accepted 21 October 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อพรรณาสภาพทั่วไปของการพัฒนาเมือง และทุนวัฒนธรรมเขตเทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช 2) เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาเมืองด้วยทุนวัฒนธรรมบนฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช และ 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาเมืองด้วยทุนวัฒนธรรมบนฐานการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลด้วยการ

Citation:

* พระมหาเอกกวิน ปิยวีโร (อะซิม), อัครินทร์ สมศักดิ์, พระมหาอดิศักดิ์ คเวสโก (ฉีตอิม), ศักดิ์ศิธร ชุมแก้ว และ พระมหานาวิน ภทรตนติเมธิ (อรุณรัตน์). (2568). การพัฒนาเมืองด้วยทุนวัฒนธรรมบนฐานการมีส่วนร่วมของประชาชน กรณีศึกษา เทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาลังคม, 3(5), 983-1003.

Phramaha Ekkawin Piyaweero (Asim), Arkarin Somsak, PhramahaAdisak Gavesako (Cheed-im), Saksithon Chumkaew and Phramaha Navin Bhaddharatantimedhi (Arunrat). (2025). Urban Development with Cultural Capital and Public Participation Case Study: Thung Song Municipality Nakhon Si Thammarat Province. Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(5), 983-1003.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

สัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 16 คน กำหนดแบบเจาะจง ประกอบด้วย นักวิชาการ บุคลากรที่สังกัดเทศบาลเมืองทุ่งสง ภาครัฐเครือข่ายภาคเอกชน คณะกรรมการประชาคมวัฒนธรรม และ ตัวแทนผู้ค้าสินค้าวัฒนธรรม และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์แบบแก่นสาระ

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการพัฒนาเมืองด้วยทุนวัฒนธรรมของเทศบาลเมืองทุ่งสง ดำเนินการผ่านหลายชุมทางทุ่งสงที่สร้างอาชีพและรายได้ให้กับประชาชนในเขตอำเภอทุ่งสง ส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี

2. ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาเมืองด้วยทุนวัฒนธรรม ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารจัดการ และ ด้านการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

3. แนวทางในการพัฒนาเมืองด้วยทุนวัฒนธรรม ประกอบด้วย 1) การกำหนดวิสัยทัศน์ของผู้บริหารท้องถิ่น 2) การจัดตั้งคณะทำงานที่มาจากหลายอาชีพและมีจิตอาสา 3) การมอบหมายหน้าที่และภารกิจตามความถนัด 4) การศึกษาข้อมูลทุกมิติและวิเคราะห์ด้วย SWOT Analysis 5) การมีเครือข่ายทำงานเฉพาะด้านและหลากหลาย 6) การตระหนักรู้และรู้คุณค่าเมืองของประชาชน 7) การลงมือปฏิบัติ และ 8) การติดตามและประเมินผล

คำสำคัญ: การพัฒนาเมือง ทุนวัฒนธรรม การมีส่วนร่วมของประชาชน

Abstract

This research article aims to 1) describe the general conditions of urban development and cultural capital in Thung Song Municipality, Nakhon Si Thammarat Province. 2) To analyze the problems and obstacles in urban development with cultural capital based on the participation of people in Thung Song Municipality, Nakhon Si Thammarat Province and 3) To present guidelines for urban development with cultural capital based on public participation. This is a qualitative research, collecting data through in-depth interviews with 16 key informants, with Purposive Sampling. Consisting of academics, personnel belonging to Thung Song Municipality, private sector networks, the Cultural

Community Committee, and representatives of cultural product traders and analyze data using the essential analysis method

The research results found that

1. The city development with cultural capital of Thung Song Municipality is carried out through Thung Song Market, which creates jobs and income for people in Thung Song District, resulting in a good quality of life.

2. Problems and obstacles in urban development with cultural capital consist of 4 aspects: personnel, budget, management, and participation of all sectors.

3. Guidelines for urban development with cultural capital include: 1) determining the vision of local administrators; 2) establishing a working group consisting of people from various professions and volunteers 3) Assigning duties and missions according to one's abilities; 4) Studying information in all dimensions and analyzing with SWOT Analysis; 5) Having a network for specific and diverse work; 6) Awareness and appreciation of the city by the people; 7) Taking action; and 8) Monitoring and evaluating results.

Keywords: Urban Development, Cultural Capital, Public Participation

บทนำ

ประเทศไทยมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมเป็นอย่างมาก ในแต่ละชุมชนมีวัฒนธรรม ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะแตกต่างกันไป และเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับชุมชนมาอย่างยาวนาน แสดงให้เห็น ถึงองค์ความรู้ท้องถิ่นมากมาย ทั้งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ สิ่งเหล่านี้เรียกว่า “ทุนทางวัฒนธรรม” ของชุมชนปัจจุบันมีหลายชุมชนที่นำทุนทางวัฒนธรรมของตนเองมาใช้ในการพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ อาทิ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม แต่ละชุมชนก็มีแนวทางในการพัฒนาที่แตกต่างกันไป ซึ่งหากสามารถพัฒนาและใช้ประโยชน์จากทุนทางวัฒนธรรมได้อย่างเต็มที่แล้วก็จะนำมาสร้างสรรค์คุณค่าและมูลค่าเพิ่มต่อเศรษฐกิจและสังคม อันจะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนให้เกิดความยั่งยืน (อัญริชา มั่นคง, 2560) ฉะนั้นการนำทุนทางวัฒนธรรมมาใช้พัฒนาชุมชนให้เกิดความยั่งยืน จึงต้องเป็นการนำสิ่งที่มีเป็นทุนเดิมอยู่

แล้วในชุมชนมาพัฒนาโดยอาศัยกระบวนการพัฒนาชุมชน การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ประกอบกับหลักการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ณัฐรุจิ ทรัพย์ อุปถัมภ์, 2558 และไชยฤทธิ์ อนุชิตวรวงศ์, 2561) เพื่อพัฒนาชุมชน ให้เป็นชุมชนที่เข้มแข็ง ยั่งยืน คนในชุมชนอยู่อย่างมีความสุข เป็นคนที่มีคุณธรรมและคุณภาพ ชุมชนมีการพัฒนาที่สมดุลทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อประโยชน์ของคนรุ่นหลัง และประเทศชาติ ต่อไป (กัญญารัตน์ แก้วกมล และคณะ, 2564)

การพัฒนาเมืองหรือชุมชนน่าอยู่ เป็นยุทธศาสตร์ที่ได้กำหนดไว้ชัดเจนในแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ซึ่งเป็นช่วงที่ประชาชนทั่วประเทศตื่นตัวสะท้อนความต้องการทำเมืองน่าอยู่-ชุมชนน่าอยู่อย่างหลากหลาย ดังจะเห็นได้จากการระดมความคิดในเวที วิสัยทัศน์และทิศทางแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ที่จัดขึ้นในระดับจังหวัด ระดับอนุภาค และ ระดับชาติกว่า 100 เวที มีประชาชนจากภาคส่วนต่าง ๆ เข้าร่วมกว่า 20,000 คน ซึ่งได้สะท้อน แนวคิดและความต้องการที่ตรงกันคือ “ต้องการให้มีการพัฒนาเมืองน่าอยู่-ชุมชนน่าอยู่” อย่าง สอดคล้องกับวัฒนธรรม ค่านิยมของชุมชนนั้น ๆ และเป็นความต้องการ ความพึงพอใจของ เมือง โดยชาวชุมชนนั้น ๆ เป็นผู้ร่วมกำหนด (ชลธิ์รัตน์ เจริญพร, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) มุ่งเน้นการใช้ “ทุน วัฒนธรรม” ในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ ผ่านการส่งเสริมอุตสาหกรรมวัฒนธรรมให้ เป็นหมุดหมายใหม่ของการพัฒนา โดยบูรณาการทุนวัฒนธรรมกับภาคส่วนต่าง ๆ เช่น วัฒนธรรมท่องเที่ยว ทุนมนุษย์ แพทย์แผนไทย และศิลปะเกษตร เพื่อสร้างการเติบโตทาง เศรษฐกิจ สังคม และความยั่งยืน

เทศบาลเมืองทุ่งสง เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความสำคัญของจังหวัด นครศรีธรรมราช ที่มีการพัฒนาเมืองอย่างต่อเนื่องทั้งในมิติด้านการเมืองการปกครอง โครงสร้างพื้นฐาน เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งเป็นผลมาจากในพื้นที่มีทุนทางสังคม ทุน ทางวัฒนธรรม และเป็นพื้นที่ประวัติศาสตร์แห่งหนึ่งในประวัติศาสตร์ชาติไทย กล่าวคือ เป็น เส้นทางการค้าข้ามคาบสมุทรในสมัยอาณาจักรตามพรลิงก์ และสมัยอาณาจักรนครศรีธรรมราช มีการสร้างทางรถไฟสายใต้ ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 มาสำเร็จเสร็จสิ้นตลอดสายในสมัยรัชกาลที่ 6 นับเป็นสถานีชุมทางใหญ่ เป็นจุดรวมและจุดจ่ายรถไฟแยกไปส่วนต่าง ๆ ของภาคใต้ ธนากร ไทยพาณิชย์ (ในอดีตคือ แบงค์สยามกัมมาจล) เปิดสาขาแห่งแรกในส่วนภูมิภาค คือ สาขาทุ่ง สง อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช (ปัจจุบันเป็นอาคารคลังพัสดุ ในย่านสถานีรถไฟชุม ทางทุ่งสง) นอกจากนี้ในพื้นที่ยังเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมประชาชนที่มาจากหลายเชื้อชาติ

ทั้งไทย จีน แยกปาตาน มุสลิม ซึ่งที่ผ่านมาเทศบาลเมืองทุ่งสงมีการพัฒนาเมืองจนได้รับรางวัลทั้งระดับประเทศและระดับอาเซียน เช่น รางวัล ASEAN ESC Award 2568 (ปี 2568) ด้านพื้นที่สีเขียวและความหลากหลายทางชีวภาพ, รางวัลเลิศรัฐ ประจำปี 2565 ประเภทรางวัลสัมฤทธิ์ผลประชาชนมีส่วนร่วม (ระดับดีเด่น), รางวัลตลาดดีมีมาตรฐานระดับจังหวัด อันดับ 1 (ปี 2568) และรางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 และปัจจุบันเทศบาลเมืองทุ่งสงได้มีการพัฒนาเมืองด้วยทุนวัฒนธรรมอย่างแท้จริงด้วยการนำทุนวัฒนธรรมสร้างรายได้ให้กับประชาชน ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายทุกระดับ ในรูปแบบตลาดชุมทางทุ่งสง ตลาด خانชาลา ตลาดยิบอินซอย ซึ่งถือเป็นย่านวัฒนธรรมแห่งใหม่ใจกลางเมืองทุ่งสง (เทศบาลเมืองทุ่งสง, 2568)

ด้วยข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ภาคีเครือข่าย ในเขตเทศบาลเมืองทุ่งสง ที่สามารถพัฒนาเมืองด้วยทุนวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพ จนเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปของสังคม และ ผลของการศึกษาจะเป็นองค์ความรู้ใหม่หรือเป็นแนวทางให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นนำไปปรับใช้ในการพัฒนาเมืองได้ตามบริบทของแต่ละพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพรรณาสภาพทั่วไปของการพัฒนาเมือง และทุนวัฒนธรรมเขตเทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาเมืองด้วยทุนวัฒนธรรมบนฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาเมืองด้วยทุนวัฒนธรรมบนฐานการมีส่วนร่วมของประชาชน

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเมือง

เมือง มีความสำคัญต่อการบริหารการพัฒนาทั้งในตัวของมันเองและที่สัมพันธ์กับหน่วยอื่น เช่น สังคมชาวไร่ ชาวนา และสังคมโบราณดั้งเดิม ในตัวของมันเองนั้น เมืองเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมและการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารการพัฒนาเกือบทั้งหมด ส่วนในแง่

ของความสัมพันธ์กับหน่วยอื่นนั้น เมืองอาจจะเป็นปัจจัยที่เอื้อหรืออุดหนุนความเจริญเติบโตหรือความเสื่อมโทรมของชาวไร่ชาวนาหรือสังคมชนบทหรือแม้กระทั่งมีผลกระทบต่อสังคมโลก ด้วยเหตุนี้ การพัฒนาเมืองจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการบริหารการพัฒนาการเมือง การพัฒนาเมืองสามารถแยกพิจารณาออกได้เป็น 2 ประเด็น คือ ประเด็นแรก หมายถึง พัฒนาการหรือ วิวัฒนาการของเมืองที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติที่ปราศจากการแทรกแซงของรัฐ นั่นก็คือเมืองมีพัฒนาการหรือวิวัฒนาการที่เป็นผลพวงของการเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวทางสังคมที่เกิดขึ้นจากกลไกทางเศรษฐกิจ การตลาดและสังคม เพื่อเผชิญกับความไม่แน่นอนอันเป็นผลของกระบวนการการเป็นเมือง ประเด็นหลัง การพัฒนาเมืองหมายถึง ความพยายามของมนุษย์หรือรัฐบาลที่ศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมและที่เกิดขึ้นในเมืองพร้อมกันนั้นก็พยายามคิดหาวิธีแก้ไขปัญหานั้น (กรรณ รักษ์วิน,สุพักตรา สุทธสุภา และ ถิรวัฒน์ พิมพ์วิน, 2567) สำหรับบทความวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอให้ความหมายของการพัฒนาเมือง ว่าเป็น ความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงปรับปรุง และแก้ไขสภาพแวดล้อมของเทศบาลเมืองทุ่งสงด้วยการนำทุนวัฒนธรรมมาเป็นส่วนหนึ่งของการยกความเป็นอยู่ของประชาชน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การจัดเทศกาลเพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยว นำไปสู่การสร้างอาชีพและรายได้ให้กับคนในพื้นที่

แนวคิดเกี่ยวกับทุนวัฒนธรรม

Bourdieu (1986) ได้เสนอว่า “ทุน” มีหลายรูปแบบ ไม่เฉพาะแต่ทุนทางเศรษฐกิจ (economic capital) ในรูปแบบของเงินทอง ทรัพย์สินเท่านั้น แต่ทุนยังปรากฏในรูปแบบอื่นๆ ได้แก่ ทุนทางวัฒนธรรม (cultural capital) ทุนทางสังคม (social capital) และทุนเชิงสัญลักษณ์ (symbolic capital) โดยทุนแต่ละรูปแบบข้างต้นมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน สามารถเปลี่ยนรูปแบบจากทุนประเภทหนึ่งเป็นทุนอีกประเภทหนึ่งได้ และทุนรูปแบบต่าง ๆ ข้างต้น ยังสามารถสะท้อนปรากฏการณ์ทางสังคมทั้งเรื่องเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมได้ครบถ้วนเป็นอย่างดีในบทความวิชาการนี้เป็นเรื่องของการประยุกต์ใช้ทุนทางวัฒนธรรมในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

จากการศึกษาความหมาย “ทุนทางวัฒนธรรม” จากนักวิชาการ Bourdieu (1986), Throsby (2001), ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ (2547), จักรแก้ว นามเมือง (2551) สรุปได้ว่า ทุนทางวัฒนธรรม หมายถึง ทรัพย์สินมรดกทางวัฒนธรรมอันมีมูลค่าและคุณค่าต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ที่ได้มีการสั่งสมสืบทอดมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีทั้งสิ่งที่จับต้องได้และสิ่งที่จับต้องไม่ได้ สิ่งที่จับต้องได้ เช่น วัตถุสิ่งของต่าง ๆ โบราณสถาน และโบราณวัตถุ เป็นต้น

ส่วนสิ่งที่จับต้องไม่ได้ เช่น ภูมิปัญญา ความรู้ ความเชื่อ และค่านิยม เป็นต้น ทรัพยากรสินมรดกทางวัฒนธรรมเหล่านี้จะถูกนำมาแปลงให้กลายเป็นสิ่งที่มีคุณค่าและมูลค่าในตัวเอง ไม่ว่าจะอยู่ในรูปสินค้าและบริการ หรือแนวความคิด แบบแผนความประพฤติปฏิบัติต่าง ๆ เพื่อใช้สิ่งเหล่านี้ในการพัฒนาขับเคลื่อนสังคมและประเทศชาติต่อไป โดยทุนทางวัฒนธรรมมีความสำคัญและประโยชน์ ประกอบด้วย 1) ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ สามารถนำทุนทางวัฒนธรรมมาเป็นส่วนหนึ่งในการเพิ่มมูลค่าของสินค้าและบริการ หรือสร้างความแตกต่างให้กับสินค้าและบริการ เพื่อให้เป็นจุดขายได้โดยใช้แนวความคิดการสร้างสรรค์คุณค่า 2) ด้านการพัฒนาสังคม สามารถนำทุนทางวัฒนธรรมเรื่องระบบคุณค่า ค่านิยม ความเชื่อจารีตประเพณีที่ดีงาม เช่น ระบบเครือญาติการมีจิตสำนึกสาธารณะ การมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มาสร้างแบบแผนปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน และ 3) ด้านการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สามารถนำทุนทางวัฒนธรรมที่เป็นขนบธรรมเนียม จารีต และประเพณีดั้งเดิม รวมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นการใช้ชีวิตที่สอดคล้องกับสภาพธรรมชาติมาใช้ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในสภาพเดิมหรือมีความสมบูรณ์ได้มากขึ้น

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

องค์การสหประชาชาติหรือ United Nation (สนธยา พลศรี, 2547) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า เป็นกระบวนการเกี่ยวกับการกระทำ และเกี่ยวข้องกับมวลชนในระดับต่าง ๆ ดังนี้ ประการแรก ในกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งตัดสินใจเกี่ยวกับจุดประสงค์ทางสังคม และการจัดสรรทรัพยากร และประการที่สอง ในการกระทำโดยสมัครใจ ต่อกิจกรรมและโครงการ ในขณะที่ พัทน์ บุญยรัตนพันธุ์ (2549) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนจะต้องมีขึ้นโดยตลอดตั้งแต่ขั้นการร่วมวางแผนโครงการ การเสียสละกำลังแรงงาน วัสดุกำลังเงิน หรือทรัพยากรใด ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน ส่วน ไพรัตน์ เดชะรินทร์ (2527) ได้ชี้ให้เห็นลักษณะของการมีส่วนร่วมไว้ว่า การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนที่แล้วมาเป็นการเข้ามามีส่วนร่วมในแง่เข้ามาร่วมสมทบแรงงาน สมทบวัสดุ สมทบเงิน ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมกันทำ แต่การเข้ามามีส่วนร่วมในปัจจุบันและอนาคต จะเน้นเรื่องการมีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมทำ และร่วมบำรุงรักษา มากกว่าการร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบถึงประชาชนเอง กล่าวโดยสรุป การมีส่วนร่วม หมายถึงการที่ทำให้ประชาชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้เข้ามาสู่กระบวนการมีส่วนร่วมตั้งแต่ร่วมกันคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมกันดำเนินการ ร่วมรับผิดชอบและรับผลร่วมกัน เพื่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงาน แนวคิดการมีส่วนร่วม

สอดคล้องกับหลักการพื้นฐานของสังคมที่มีระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ซึ่งบทความวิจัยนี้จะนำเสนอการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเมืองทุ่งสงด้วยทุนวัฒนธรรม ตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมทำ ร่วมบำรุงรักษา และ ร่วมรับประโยชน์

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) คัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยการสุ่มแบบเจาะจง โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จำนวน 16 คน ซึ่งเป็นตัวแทนจากภาครัฐ ภาคเอกชน คณะกรรมการประชาคม นักวิชาการ และประชาชน ซึ่งเป็นองค์กร กลุ่มองค์กร และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเมืองด้วยทุนวัฒนธรรมของเทศบาลเมืองทุ่งสง แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่

1. นักวิชาการ จำนวน 2 คน ได้แก่ นักวิจัยในพื้นที่และอาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช พื้นที่ไสใหญ่
2. บุคลากรที่สังกัดองค์กรที่มีหน้าที่และมีส่วนในการพัฒนาเทศบาลเมืองทุ่งสง จำนวน 4 คน ได้แก่ นายกเทศมนตรีเมืองทุ่งสง ปลัดเทศบาลเมืองทุ่งสง ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์และงบประมาณ
3. บุคลากรที่สังกัดองค์กรที่มีส่วนในการขับเคลื่อนการพัฒนาเทศบาลเมืองทุ่งสง จำนวน 2 คน ได้แก่ บริษัทผาทอง 2524 จำกัด และ บริษัทปูนซิเมนต์ไทย สาขาทุ่งสง
4. คณะกรรมการประชาคมวัฒนธรรมเมืองทุ่งสง จำนวน 4 คน ได้แก่ ประธานประชาคมวัฒนธรรมเมืองทุ่งสง รองประธานประชาคมวัฒนธรรมเมืองทุ่งสง กรรมการประชาคมวัฒนธรรมเมืองทุ่งสง
5. ประชาชน จำนวน 4 คน ได้แก่ ตัวแทนผู้ค้าสินค้าวัฒนธรรมด้านอาหารและเครื่องดื่ม ตัวแทนผู้ค้าสินค้าวัฒนธรรมด้านผ้า ตัวแทนผู้ค้าสินค้าวัฒนธรรมด้านงานเย็บปักถักร้อย และ ตัวแทนผู้ค้าสินค้าวัฒนธรรมด้านงานจักสาน

เครื่องมือที่ใช้และคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่มีประเด็นครอบคลุมเนื้อหาการศึกษาสภาพทั่วไปของทุนวัฒนธรรม ปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาเมือง และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเมืองด้วยทุนวัฒนธรรม ด้วยแนวคิด ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วม

ทำ ร่วมบำรุงรักษา และร่วมรับประโยชน์ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาเมืองด้วยทุนวัฒนธรรมบนฐานการมีส่วนร่วมของประชาชน

การตรวจสอบคุณภาพ

การตรวจสอบคุณภาพแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยการนำแบบสัมภาษณ์ที่ร่างขึ้นนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ พร้อมสรุปย่อถึงตัวแปรและวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญใช้ประกอบการตรวจสอบประเมินความครบถ้วนถูกต้องของเนื้อหาและโครงสร้างของข้อคำถาม (Content Validity) โดยวิธีวิเคราะห์ข้อคำถามและพิจารณาประเมินให้ค่าคะแนนเพื่อตรวจสอบดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญที่จะทำการประเมิน 3 คน ประกอบด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมคิด อินทรช่วย ดร.ปวิณสุตา จันทहुณี และ ดร.สุตารัตน์ สุตสมบูรณ์ ซึ่งผลดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามอยู่ในช่วง 0.6-0.89

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 16 คน ในประเด็นทุนวัฒนธรรม ปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาเมือง และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเมืองด้วยทุนวัฒนธรรม ด้วยแนวคิด ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมทำ ร่วมบำรุงรักษา และร่วมรับประโยชน์ โดยใช้เวลาประมาณคนละ 1 ชั่วโมง ซึ่งได้นัดหมายล่วงหน้าเพื่อให้เกิดความสะดวกแก่ทั้งสองฝ่ายระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ -เมษายน 2568 ซึ่งผู้วิจัยขออนุญาตสัมภาษณ์และบันทึกเสียงตลอดการสัมภาษณ์ เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์และมีการแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรเรื่องการคุ้มครองข้อมูลการเก็บข้อมูลไว้เป็นลับ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบแก่นสาระ (Thematic Analysis) เป็นการรวบรวมข้อมูลจากผู้สัมภาษณ์ทั้งหมดแล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่วางไว้ ซึ่งแนวคำถามของการสัมภาษณ์ได้มาจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำมา สร้างแนวคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยมีขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย 1) เปิดประเด็นที่พบผู้วิจัยอ่านบททวนบทสัมภาษณ์พร้อมกับฟังเสียงที่บันทึก เพื่อสะท้อนความหมายของเนื้อหา ความรู้สึก และหาประเด็นที่ต้องการคำอธิบายเพิ่มเติม 2) แยกประเด็นที่โดดเด่น โดยการอ่านเพื่อจับความหมายทั่วไปของเนื้อหาในภาพรวม การเลือก อ่านและวิเคราะห์คำพูดหรือวลีที่มีความสำคัญ และการอ่านรายละเอียด

หรือการอ่านบทสัมภาษณ์ทุก บรรทัด แล้วทำการวิเคราะห์ประเด็นทั้งของรายคนและกลุ่มใหญ่ ย้อนไปย้อนมา จนแน่ใจว่าสะท้อน ประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมด แล้วจึงเลือก ประเด็นที่สะท้อนประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 3) ปรับปรุงการเขียน ทำประเด็นสำคัญให้เป็น ข้อความที่แสดงถึงปรากฏการณ์หรือประสบการณ์ที่ลึกซึ้ง และ 4) รวบรวมคำอธิบายประเด็น สำคัญ เลือกเนื้อหาอธิบายประเด็นสำคัญ

ผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปของการพัฒนาเมืองและทุนวัฒนธรรมของเทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัด นครศรีธรรมราช

เทศบาลเมืองทุ่งสง เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการพัฒนาเมืองในมิติต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องและโดดเด่นเป็นอันดับต้น ๆ ของจังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งนี้เป็นผลสืบเนื่อง จากอำเภอทุ่งสงเป็นพื้นที่เศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัด ในขณะเดียวกันยังเป็นเมือง ประวัติศาสตร์สำคัญแห่งหนึ่งของภาคใต้ เป็นชุมทางของรถไฟขนาดใหญ่ เป็นแหล่งการขนส่งที่ กระจายสินค้าไปยังภาคใต้ตอนล่างรวมถึงประเทศมาเลเซีย นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาด้าน โครงสร้างพื้นฐาน เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา และสิ่งแวดล้อม โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ทุ่งสงเป็น เมืองที่น่าอยู่ ปลอดภัย และมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน ผ่านกลไกของแผนพัฒนาท้องถิ่นของ เทศบาลเมืองทุ่งสง ซึ่งมีแผนงานที่ครอบคลุมตั้งแต่การปรับปรุงสาธารณูปการ การส่งเสริมการ ลงทุน การพัฒนาคุณภาพชีวิต การศึกษา การจัดการภัยพิบัติ และการบริหารองค์กรอย่างธรร มาภิบาล ซึ่งจากการพัฒนาเมืองอย่างต่อเนื่องจนได้รับรางวัลมากมาย เช่น รางวัลเลิศรัฐ ประจำปี 2564 ประเภทรางวัลสัมฤทธิ์ผลประชาชนมีส่วนร่วม (Effective change) เรื่องการ พัฒนาเมืองด้วยทุนทางวัฒนธรรม (ตลาดชุมทางทุ่งสง) ระดับดี จาก คณะกรรมการพัฒนา ระบบราชการ (ก.พ.ร.) รางวัลพระปกเกล้า ประจำปี 2564 ด้านความโปร่งใสและส่งเสริมการมี ส่วนร่วมของประชาชน จากสถาบันพระปกเกล้า รางวัลองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นดีเด่นด้าน ส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญา ประจำปี 2564 จากจังหวัดนครศรีธรรมราช และปัจจุบันเทศบาลเมืองทุ่งสงมีการพัฒนาเมืองด้วยทุนวัฒนธรรมในพื้นที่ ผ่านกระบวนการ ปฏิบัติการจริง เรียกว่า ตลาดวัฒนธรรม ที่มีชื่อว่า “ตลาดชุมทางทุ่งสง” ซึ่งเป็นตลาด วัฒนธรรมที่ขับเคลื่อนด้วยคณะกรรมการประชาคมวัฒนธรรมที่มาจากคนหลายอาชีพและมีจิต อาสา มีกระบวนการให้ประชาชนหรือผู้ค้ำมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน ตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมวางแผน

ร่วมทำ ร่วมบำรุงรักษา ร่วมรับประโยชน์ มีการกำหนดกติกาเรียกว่าธรรมนูญตลาดชุมทางทุ่งสง เพื่อใช้เป็นกฎระเบียบของตลาดชุมทางทุ่งสง ซึ่งปัจจุบันตลาดชุมทางทุ่งสงยังคงเป็นพื้นที่ที่สร้างรายได้และอาชีพจากทุนวัฒนธรรม และ ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการพัฒนาเมืองด้วยทุนวัฒนธรรม คือ นโยบายและวิสัยทัศน์ของผู้บริหารท้องถิ่น คือ นายกเทศมนตรีเมืองทุ่งสง ที่ได้ข้อมูลว่า “การพัฒนาเมืองในมิติต่าง ๆ จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องรู้ว่าเมืองมีดีอะไร ชาวบ้านต้องการพัฒนาอะไร ที่ทำให้มีอาชีพ รายได้ คุณภาพชีวิตดีขึ้น ดังนั้นเราต้องมีข้อมูล เพื่อร่วมกันกำหนดนโยบายในการพัฒนาเมือง ซึ่งทุ่งสงมีทุนวัฒนธรรมมากทั้งประวัติศาสตร์ อาหารที่หลากหลาย สังคมพหุวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยว ศิลปการแสดง ดังนั้นสิ่งที่เหล่านี้นี้จึงเป็นที่มาของการพัฒนาเมืองด้วยทุนที่เรามี ไม่ใช่การพัฒนาเมืองจะต้องพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพียงอย่างเดียว” นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ยังเป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้นเช่น ประธานคณะกรรมการประชาคมวัฒนธรรมเมืองทุ่งสง ได้อธิบายเรื่องนี้ว่า “การดำเนินการ ที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิต พัฒนาเมือง จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น เพราะถ้าแค่เข้ามาตั้งแต่ต้น แค่จะมีความรู้สึกความเป็นเจ้าของในสิ่งนั้น ซึ่งเป็นกลยุทธ์อย่างหนึ่งที่ทำให้เค้าทำงานอย่างมีความสุข” ซึ่งสอดคล้องกับการให้ข้อมูลของ ตัวแทนผู้ค้าสินค้าวัฒนธรรม ที่ได้กล่าวว่า “เป็นความโชคดีของตนเองที่ได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเมืองด้วยทุนวัฒนธรรม เบื้องต้นไม่เข้าใจว่าจะเอาวัฒนธรรมมาสร้างรายได้อย่างไร แต่เทศบาลเมืองทุ่งสง ก็จัดให้ความรู้ก่อน ทำให้เราเห็นว่าทุ่งสงมีทุนวัฒนธรรมในพื้นที่จำนวนมาก และยังเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น ไม่ใช่ให้ทำตามคำสั่งการของข้าราชการ ซึ่งในฐานะประชาชนคนหนึ่งก็รู้สึกภูมิใจในความเป็นเจ้าของเมือง” ดังนั้นจะเห็นว่าการพัฒนาเมืองด้วยทุนวัฒนธรรมของเทศบาลเมืองทุ่งสง มีปัจจัยหลายด้าน จากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ในพื้นที่เทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีทุนทางวัฒนธรรมเป็นจำนวนมาก ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาเมืองได้ ซึ่งจำเป็นจะต้องมีการกำหนดนโยบายหรือวิสัยทัศน์จากผู้บริหารท้องถิ่นอย่างชัดเจน มีภาคประชาสังคมที่มีจิตอาสาเข้ามาร่วมขับเคลื่อน เปิดโอกาสให้ประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น นำหลักวิชาและศาสตร์พระราชามาเป็นแนวทางในการพัฒนาเมือง

2. ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาเมืองด้วยทุนวัฒนธรรมบนฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

โดยผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล พบว่า การพัฒนาเมืองด้วยทุนวัฒนธรรมบนฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบประเด็นปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการดังนี้ (1) ด้านบุคลากร จากการสัมภาษณ์พบว่า ปัญหาที่สำคัญของการพัฒนาเมืองด้วยทุนวัฒนธรรม คือ คน หรือบุคลากร เพราะส่วนใหญ่มองว่าทุนทางวัฒนธรรม เป็นทุนที่จับต้องไม่ได้ ไม่สามารถนำมาพัฒนาเมืองได้ ก่อเกิดรายได้ไม่ได้ ซึ่งนั่นหมายถึง คนขาดความรู้เกี่ยวกับด้านทุนวัฒนธรรม ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทุนวัฒนธรรมและศักยภาพในการนำมาพัฒนา ไม่เห็นความสำคัญของการสร้างอาชีพเสริมจากทุนวัฒนธรรม การขาดแคลนแรงงานที่มีคุณภาพในชุมชน ดังเช่น นักวิจัยในพื้นที่ได้กล่าวว่า “เรื่องทุนวัฒนธรรม เป็นเรื่องใหม่มากสำหรับคนทุ่งสง ต้องใช้เวลาในการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทุนวัฒนธรรมผ่านการฝึกอบรม การศึกษาดูงานเป็นระยะเวลานานกว่าที่บุคลากรจะมีความรู้เกี่ยวกับทุนวัฒนธรรม” ในขณะเดียวกัน ประธานประชาคมวัฒนธรรมเมืองทุ่งสง ได้กล่าวว่า “ประชาชนในท้องถิ่นคิดว่าสิ่งที่ทำอยู่ในทุกวัน คืออยู่แล้ว สามารถสร้างรายได้ให้ครอบครัวอยู่แล้ว แต่ไม่ได้คิดว่าถ้าเราพัฒนาสิ่งที่มีอยู่โดยการสร้างคุณค่าให้กับสิ่งที่กำลังทำอยู่ไม่ว่าจะเป็น อาหาร เครื่องใช้ต่าง ๆ ก็สามารถสร้างมูลค่าหรือรายได้ให้กับตนเองได้มากขึ้น” ในขณะที่ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์และงบประมาณ เทศบาลเมืองทุ่งสง ได้อธิบายว่า “การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทุนวัฒนธรรมแก่บุคลากรของเทศบาล เป็นสิ่งสำคัญเพราะเป็นหน่วยงานที่ต้องสนับสนุนการพัฒนาเมืองด้วยทุนวัฒนธรรมในพื้นที่ ” (2) ด้านงบประมาณ การพัฒนาเมืองด้วยทุนวัฒนธรรมในเทศบาลเมืองทุ่งสง จำเป็นต้องใช้งบประมาณค่อนข้างสูง เนื่องจากเป็นเรื่องใหม่สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความจำเป็นในการพัฒนาด้านอื่น ๆ ซึ่งปลัดเทศบาลเมืองทุ่งสง ได้กล่าวว่า “งบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอง ก็มีอยู่อย่างจำกัด และจะต้องมีการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่น และงบประมาณที่ใช้ในการนำทุนวัฒนธรรมมาพัฒนาเมืองก็มีอย่างจำกัด” ในขณะที่รองประธานประชาคมวัฒนธรรมเมืองทุ่งสง ได้กล่าวว่า “ประชาคมวัฒนธรรมที่มาจากบุคคลหลากหลายอาชีพในอำเภอทุ่งสง เข้าใจว่าการดำเนินงานด้านทุนวัฒนธรรมมีจำกัดในเรื่องงบประมาณ ทุกคนเลยเข้ามาเป็นจิตอาสาเพื่อช่วยกันขับเคลื่อนเมืองด้วยทุนวัฒนธรรมที่มีอยู่ในพื้นที่” (3) ด้านการบริหารจัดการ การบริหารจัดการเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญต่อการดำเนินงานต่าง ๆ เช่นเดียวกับการพัฒนาเทศบาลเมือง

ทุ่งสงด้วยทุนวัฒนธรรม ซึ่งเป็นเรื่องใหม่ในระดับพื้นที่จำเป็นอย่างยิ่งต้องมีกระบวนการบริหารจัดการที่ดี ทั้งด้านคน งบประมาณ การจัดการ และวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในการพัฒนาเมือง โดยเฉพาะเรื่องคน ทั้งคนไม่เพียงพอ คนขาดทักษะและความรู้แลความเข้าใจเรื่องที่กำลังดำเนินการ งบประมาณไม่เพียงพอ มีอยู่อย่างจำกัด ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นปัญหาสำคัญ และต้องเร่งหาแนวทางแก้ไข โดยนายกเทศมนตรีเมืองทุ่งสง ได้กล่าวว่า “ เรื่องทุนวัฒนธรรม เป็นเรื่องใหม่สำหรับท้องถิ่น ทุ่งสงถือว่ายังโชคดีที่มีมหาวิทยาลัยศิลปากรเป็นผู้สนับสนุน นำงบประมาณมาลงพื้นที่ผ่านโครงการวิจัย แต่โดยเทศบาลเองเรามีปัญหาเรื่องการจัดการ เพราะเราไม่มีคนที่มีความรู้เรื่องนี้เป็นการเฉพาะ ซึ่งการสร้างคนด้านนี้ยากกว่าการแสวงแหล่งงบประมาณ ” และ (4) ด้านการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน พบว่า ประชาชนและเจ้าหน้าที่ภาครัฐหลายส่วนขาดความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญและแนวคิดของการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาเมืองด้วยทุนวัฒนธรรม ขาดผู้ที่มีทักษะในการใช้เครื่องมือและเทคนิคเพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ขาดบุคคลและภาคส่วนที่มีศักยภาพในการขับเคลื่อนการฟื้นฟูเมือง รวมถึงขาดผู้ประสานงานที่ดี

3) แนวทางการพัฒนาเมืองด้วยทุนวัฒนธรรมบนฐานการมีส่วนร่วมของประชาชน
ของเทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช จากการสัมภาษณ์ ผลการสัมภาษณ์ พบว่า การพัฒนาเมืองด้วยทุนวัฒนธรรมบนฐานการมีส่วนร่วมของประชาชน จนประสบความสำเร็จได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งต้องมีแนวทาง ดังต่อไปนี้

(1) การกำหนดวิสัยทัศน์ของผู้บริหารท้องถิ่น ในการพัฒนาเมืองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในกำหนดว่าจะพัฒนาเมืองไปทิศทางใด ย่อมขึ้นอยู่กับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารท้องถิ่นซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน และในการกำหนดวิสัยทัศน์นั้นจำเป็นอย่างยิ่งต้องรู้จักท้องถิ่นตนเองเป็นอย่างดี กำหนดภายใต้บทบาทอำนาจหน้าที่ สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของประชาชน เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วยการทำประชาคมรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลกลางในขณะนั้น โดยเฉพาะการพัฒนาเมืองด้วยทุนวัฒนธรรม ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องใหม่สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมาจากนโยบายและวิสัยทัศน์ของผู้บริหารท้องถิ่น เพราะเมื่อผู้บริหารท้องถิ่นเล็งเห็นความสำคัญย่อมนำไปสู่การกำหนดนโยบายและวิสัยทัศน์เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมได้

(2) การจัดตั้งคณะทำงานที่มาจากหลายอาชีพและมีจิตอาสา สำหรับการพัฒนาเมืองด้วยทุนวัฒนธรรมของเทศบาลเมืองทุ่งสง คณะทำงานที่มาจากหลายอาชีพและมีจิตอาสา เป็นพื้นที่ที่สำคัญมากที่สุด เนื่องจากข้าราชการมีภารกิจที่ต้องปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่และต้องจัดบริการสาธารณะให้กับประชาชนในพื้นที่จนล้นมือ จึงจำเป็นต้องระดมกลุ่มคนที่มีความรู้ความสามารถ และมีจิตอาสาเข้าร่วมกันขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งความหลากหลายอาชีพ ประสบการณ์ของคณะทำงาน มีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาเมืองให้บรรลุผลสำเร็จ

(3) การมอบหมายหน้าที่และภารกิจตามความถนัด เมื่อได้คณะทำงานและมีจิตอาสา จัดให้มีการประชุม เพื่อกำหนดบทบาทและหน้าที่ตามความถนัดของแต่ละคน เพราะเชื่อว่าการมอบหมายงานให้ตรงกับความถนัด การพิจารณา เลือกผู้รับงาน ที่มีทักษะ ความสามารถ และประสบการณ์ที่เหมาะสมกับงานนั้น ๆ โดย กำหนดเป้าหมายงาน ให้ชัดเจน, ให้ข้อมูลและทรัพยากรที่จำเป็น แก่ผู้รับมอบหมายงาน, ให้โอกาสในการเรียนรู้และพัฒนา ทักษะใหม่ ๆ, และ ติดตามผลการทำงานอย่างสม่ำเสมอ โดยไม่ควบคุมมากเกินไป ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ, สร้างแรงจูงใจ, พัฒนาศักยภาพ, และสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่แข็งแกร่งได้

(4) การศึกษาข้อมูลทุกมิติและวิเคราะห์ด้วย SWOT Analysis เมื่อต้องการพัฒนาเมืองด้วยทุนวัฒนธรรม จำเป็นอย่างยิ่งต้องมีการสำรวจข้อมูลของเมือง ทั้งประวัติศาสตร์ สภาพสังคม สภาพเศรษฐกิจ สภาพความเป็นอยู่และวิถีชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะการสำรวจทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่ เช่น อาหาร เครื่องแต่งกาย ศิลปการแสดง ประวัติศาสตร์ รวมถึงต้องมีการวิเคราะห์ว่าเทศบาลเมืองทุ่งสงมีจุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหา และอุปสรรค ต่อการพัฒนาเมืองด้วยทุนวัฒนธรรมอย่างไร เพื่อจะได้มีแนวทางการในการพัฒนา เช่น ผู้นำประชาชน ไม่มีความรู้เกี่ยวกับทุนวัฒนธรรม นำทุนวัฒนธรรมมาพัฒนาเมืองได้อย่างไร จำเป็นจะต้องมีสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทุนวัฒนธรรมก่อน

(5) การมีเครือข่ายทำงานเฉพาะด้านและหลากหลาย การพัฒนาเมืองด้วยทุนวัฒนธรรมของเทศบาลเมืองทุ่งสง ที่ประสบความสำเร็จ เกิดจากมีภาคีเครือข่ายในการขับเคลื่อนเป็นจำนวนมาก ทั้งภาครัฐ (รัฐส่วนกลาง รัฐท้องถิ่น) ภาคเอกชนในพื้นที่ ภาคประชาคม สถาบันการศึกษาทั้งจากส่วนกลางและระดับพื้นที่ ในขณะเดียวกันภาคีเครือข่ายต่างๆ ที่เข้ามาร่วมกันพัฒนาเมืองมีความสามารถเฉพาะด้าน ทั้งวิชาการและภาคปฏิบัติในแต่ละมิติ

(6) การตระหนักรู้และรู้คุณค่าเมืองของประชาชน การพัฒนาเมืองด้วยทุนวัฒนธรรมเป็นเรื่องใหม่สำหรับประชาชน เนื่องจากประชาชน มองว่าการพัฒนาเมือง เป็นหน้าที่ของ

หน่วยงานรัฐไม่รู้ว่าเมืองมีดีอะไร และสามารถพัฒนาให้ดีขึ้นได้อย่างไร ดังนั้น จำเป็นอย่างยิ่งต้องมีการสร้างความรู้ความเข้าใจผ่านแกนนำในแต่ละชุมชนแล้วให้แกนนำนำไปขยายผลยังชุมชนตนเอง นอกจากนี้ต้องรู้คุณค่าของเมืองตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่เทศบาลเมืองทุ่งสง เป็นพื้นที่ประวัติศาสตร์ มีทุนสังคม และทุนวัฒนธรรมเป็นจำนวนมาก แต่ประชาชนไม่ได้รู้สึกภูมิใจในความเป็นเมืองทุ่งสง ดังนั้น การสร้างความตระหนักรู้ สร้างความภาคภูมิใจ และเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเมืองจึงจำเป็นอย่างยิ่ง

(7) การลงมือปฏิบัติ การพัฒนาเมืองด้วยทุนวัฒนธรรม เมื่อกำหนดวิสัยทัศน์ มีคณะทำงานที่มีจิตอาสา เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมวางแผน แล้วจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องร่วมทำ ลงมือปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ เพื่อให้เห็นเป็นรูปธรรม เพราะการลงมือทำหรือปฏิบัติ จะสร้างความเป็นเจ้าของและความภาคภูมิใจให้กับทุกกลุ่มที่เข้าร่วมพัฒนาเมือง

(8) การติดตามและประเมินผล นับว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะเมื่อลงมือปฏิบัติตามแผนงานในการพัฒนาเมืองแล้ว จำเป็นอย่างยิ่งต้องมีการติดตามการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ว่ามีปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาเมืองด้านใด จะมีแนวทางแก้ไขปัญหานั้นอย่างไร และต้องประเมินผลด้วยการดำเนินงานใดควรยุติ หรือ การดำเนินงานใดต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดขึ้นในการพัฒนาเมืองด้วยทุนวัฒนธรรม

จะเห็นได้ว่าแนวทางการพัฒนาเมืองด้วยทุนวัฒนธรรมบนฐานการมีส่วนร่วมของประชาชน จะเป็นแนวปฏิบัติที่ให้พื้นที่อื่น ๆ สามารถนำไปปรับใช้ในการพัฒนาเมืองด้วยทุนวัฒนธรรม หรือจะพัฒนาเมืองไปในทิศทางอื่น ๆ ตามบริบทของพื้นที่ได้ ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าการพัฒนาเมืองจะไปในทิศทางใด วิสัยทัศน์ของผู้บริหารท้องถิ่นหรือของผู้นำเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งจะเป็นเรื่องที่น่าไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาพัฒนาเมืองได้

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของการพัฒนาเมืองและทุนวัฒนธรรมของเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ถือว่าเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการเมืองในมิติต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องและโดดเด่น เนื่องจากเมืองทุ่งสง เป็นเมืองประวัติศาสตร์มาตั้งแต่อดีตและเป็นเมืองเศรษฐกิจสำคัญของจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา และสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองด้วยทุนวัฒนธรรม

ของเทศบาลเมืองทุ่งสงผ่านการกำหนดนโยบายบริหารของทุนวัฒนธรรม และ จากการทำงานที่ผ่านมาส่งผลให้ได้รับรางวัลทรงเกียรติหลายรางวัล เช่น รางวัลเลิศรัฐ ประจำปี 2564 ประเภทรางวัลสัมฤทธิ์ผลประชาชนมีส่วนร่วม (Effective change) เรื่องการพัฒนาเมืองด้วยทุนทางวัฒนธรรม (ตลาดชุมทางทุ่งสง) ระดับดี จาก คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) รางวัลพระปกเกล้า ประจำปี 2564 ด้านความโปร่งใสและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน จากสถาบันพระปกเกล้า รางวัลองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นดีเด่นด้านส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญา ประจำปี 2564 จากจังหวัดนครศรีธรรมราช และทุนวัฒนธรรมที่พัฒนาเมืองที่ชัดเจนที่สุดคือ “ตลาดชุมทางทุ่งสง” ที่เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนทั้งรัฐ เอกชน และประชาสังคม ได้เข้ามาร่วมร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมทำ ร่วมบำรุงรักษา ร่วมรับประโยชน์ มีการกำหนดกติกาเรียกว่าธรรมนูญตลาดชุมทางทุ่งสง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุदारัตน์ สุดสมบูรณ์ และคณะ (2567) ที่กล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดี ประกอบด้วย นโยบายของผู้บริหารที่ชัดเจน จำต้องได้ บุคลากร และประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม มีการทำงานร่วมกันตามศาสตร์พระราชา ผู้นำชุมชนและประชาชนมีความรักต่อท้องถิ่น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ รัฐพล ภูมิรินทร์พงศ์ และคณะ (2567) พบว่า การพัฒนาศักยภาพชุมชนด้วยทุนวัฒนธรรม ต้องมีการนำศาสตร์พระราชา หลักเศรษฐกิจพอเพียง การมีส่วนร่วมของประชาชน การพัฒนาความรู้ มาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนา

2. ผลการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาเมืองด้วยทุนวัฒนธรรม บนฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย 1) ด้านบุคลากร คนขาดความรู้เกี่ยวกับด้านทุนวัฒนธรรม ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทุนวัฒนธรรมและศักยภาพในการนำมาพัฒนา ไม่เห็นความสำคัญของการสร้างอาชีพเสริมจากทุนวัฒนธรรม การขาดแคลนแรงงานที่มีคุณภาพในชุมชน ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับการศึกษาของ ชูลีวรรณ โชติวงษ์ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สู่การพัฒนาทุนทางวัฒนธรรม : กรณีศึกษาชุมชนวัดศิริภาวนาราม อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง พบว่า การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทุนวัฒนธรรม การนำทุนวัฒนธรรมมาพัฒนาเมืองได้นั้น คนในพื้นที่นั้น ๆ จำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และมีมุมมองในทิศทางเดียวกันเพื่อร่วมกันพัฒนาทุนวัฒนธรรมในชุมชน 2) ด้านงบประมาณ ไม่เพียงพอและขาดการสนับสนุนงบประมาณ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อีระวัฒน์ จันทิก และ คณะ (2568) ได้ศึกษาเรื่อง ศักยภาพและความท้าทายของทุนวัฒนธรรมไทยในการขับเคลื่อน

อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ พบว่า ปัญหาทุนทางวัฒนธรรมไทยมีศักยภาพสูงในการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้หลากหลายรูปแบบ ได้แก่ การสร้างเรื่องราว การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์การสร้างประสบการณ์การสร้างแบรนด์การพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงวัฒนธรรม การตลาดเชิงวัฒนธรรม และการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรม อย่างไรก็ตามยังมีอุปสรรคและความท้าทาย ที่ต้องได้รับการแก้ไข เช่น การขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทุนทางวัฒนธรรม การขาดการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐและการเข้าถึงเทคโนโลยีที่ไม่เท่าเทียม 3) ด้านการบริหารจัดการ การบริหารจัดการทุนวัฒนธรรมเป็นเรื่องใหม่ในระดับพื้นที่ โดยเฉพาะเรื่องคน ทั้งคนไม่เพียงพอ คนขาดทักษะและความรู้แลความเข้าใจเรื่องที่กำลังดำเนินการ งบประมาณไม่เพียงพอ มีอยู่อย่างจำกัด ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นปัญหาสำคัญ และต้องเร่งหาแนวทางแก้ไข ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ นพรัตน์ ไชยชนะ และคณะ (2568) ได้ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การบริหารจัดการทุนวัฒนธรรมผ่านการมีส่วนร่วม: แนวทางยกระดับเศรษฐกิจชุมชน ตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า การบริหารจัดการทุนวัฒนธรรมต้องเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่เป็นสำคัญ เพราะเมื่อประชาชนทุกกลุ่มวัยเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมทำ ร่วมรับประโยชน์ ร่วมติดตาม จะทำให้การบริหารจัดการทุนวัฒนธรรมในพื้นที่มีประสิทธิภาพ มากยิ่งขึ้น และ (4) ด้านการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ขาดผู้ที่มีทักษะในการใช้เครื่องมือและเทคนิคเพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ขาดบุคคลและภาคส่วนที่มีศักยภาพในการขับเคลื่อนการฟื้นฟูเมือง รวมถึงขาดผู้ประสานงานที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สมศักดิ์ ศรีสันติสุข และ ยุทธศาสตร์ ห่อแก้ว (2568) ได้ศึกษาเรื่อง ทุนทางวัฒนธรรมกับการพัฒนาท้องถิ่น:แนวทางการจัดการระบบเศรษฐกิจชุมชนยุคปฎิวัติใหม่ พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน การพัฒนาแนวใหม่ที่นำไปสู่การมีส่วนร่วมแบบอุดมคติได้แก่ การมีประชาชนเป็นแกนนำ เจ้าหน้าที่พัฒนาเป็นแกนนำ และภาครัฐเป็นผู้สั่งการ โดยแต่ละแบบขึ้นอยู่กับโครงสร้างของแต่ละชุมชนเป็นสำคัญ ทั้งนี้เจ้าหน้าที่พัฒนาซึ่งได้เข้าไปทำงานร่วมกับคนในชุมชนจะต้องมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเชิงอุดมคติเพื่อมุ่งเน้นให้ชุมชนกลายเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาได้อย่างแท้จริง โดยต้องมีทัศนคติและจิตสำนึกที่เหมาะสม เช่น การยอมรับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างเท่าเทียมกัน การให้ความเชื่อถือและให้ความเคารพสิทธิของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น การให้ความเชื่อมั่นถึงความสามารถของแกนนำชุมชนในท้องถิ่น ตลอดจนการสร้างความเข้าใจอันดีกับภาคประชาชน เป็นต้น

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุป

การพัฒนาเมืองด้วยทุนวัฒนธรรมของเทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการขับเคลื่อนพัฒนาเมืองอย่างเป็นระบบ ค่อยเป็นค่อยไป แลกเปลี่ยนเรียนรู้ พัฒนาทักษะ และกระบวนการทางความคิดให้กับประชาชน จนสามารถหลอมรวมและมีความเข้าใจต่อการนำทุนวัฒนธรรมมาสู่การพัฒนาเมืองอย่างเป็นรูปธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม เป็นแบบอย่างให้กับพื้นที่อื่น ๆ โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ 1) การกำหนดวิสัยทัศน์ของผู้บริหารท้องถิ่น 2) การจัดตั้งคณะทำงานที่มาจากหลายอาชีพและมีจิตอาสา 3) การมอบหมายหน้าที่และภารกิจตามความถนัด 4) การศึกษาข้อมูลทุกมิติและวิเคราะห์ด้วย SWOT Analysis 5) การมีเครือข่ายทำงานเฉพาะด้านและหลากหลาย 6) การตระหนักรู้และรู้คุณค่าเมืองของประชาชน 7) การลงมือปฏิบัติ และ 8) การติดตามและประเมินผล ซึ่งองค์ประกอบข้างต้น ส่งผลให้การพัฒนาเมืองด้วยทุนวัฒนธรรมเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรมชัดเจน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. เทศบาลเมืองทุ่งสง ควรจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นว่าด้วยการพัฒนาเมืองด้วยทุนวัฒนธรรม เป็นการเฉพาะ หรือจัดทำเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาเมือง เพราะผลของการศึกษาพบว่า ทุนวัฒนธรรมสามารถพัฒนาเมืองได้ในหลายมิติทั้งเศรษฐกิจ สังคม และ วัฒนธรรม

2. เทศบาลเมืองทุ่งสง ภาครัฐเครือข่าย คณะกรรมการประชาคมทุกคณะ ตัวแทนประชาชน ต้องร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมประชุม ร่วมทำ เพื่อสนับสนุนให้การพัฒนาเมืองด้วยทุนวัฒนธรรมเป็นวาระของการพัฒนาเมือง และต้องแสวงหาความร่วมมือทั้งภายในพื้นที่และภายนอกที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเมืองด้วยทุนวัฒนธรรมให้เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัย การยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนด้วยทุนวัฒนธรรม มุ่งเน้นการศึกษาเกี่ยวกับทุนวัฒนธรรมในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนได้อย่างไร ซึ่งผลการศึกษาที่ได้จะนำไปสู่การสนับสนุนและส่งเสริมทุนวัฒนธรรมด้านนั้น ๆ

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทุนวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชน มุ่งเน้นศึกษาประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทุนวัฒนธรรมในพื้นที่อย่างไร ที่จะส่งเสริมให้เศรษฐกิจระดับครอบครัวมีความเข้มแข็ง

3.ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาเมืองในมิติอื่น ๆ เพื่อจะเห็นถึงความก้าวหน้าของการพัฒนาเมืองที่ไม่ได้พัฒนาเมืองจากนโยบายรัฐบาลกลาง หรือพัฒนาเมืองเฉพาะด้านโครงสร้างพื้นฐานเท่านั้น

เอกสารอ้างอิง

- กรรณา รักษาวิณ, สุพักตรา สุทสุภา และ ธีรวัฒน์ พิมพ์วิน. (2567). การพัฒนาเมืองและฟื้นฟูเมืองแบบมีส่วนร่วม: การวิเคราะห์ผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาเมืองในประเทศไทย. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 9(7), 121–136.
- กัญญารัตน์ แก้วกมล และคณะ. (2564). การใช้ทุนทางวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 11(1), 76-91.
- จักรแก้ว นามเมือง. (2551). *ทุนทางวัฒนธรรมในวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดนวสาศนการพิมพ์.
- ชูลีรัตน์ เจริญพร. (2560). “เมื่อนำอยู่”: แนวคิดเพื่อการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษาชุมชนหลักหก อำเภอมือง จังหวัดปทุมธานี. *วารสารวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 11(พิเศษ), 1 – 13.
- ชูลีวรรณ โชติวงษ์. (2561). รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สู่การพัฒนาทุนทางวัฒนธรรม : กรณีศึกษาชุมชนวัดศิริภาวนาราม อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง. *วารสารวิชาการศิลปศาสตร์ประยุกต์*, 11(2), 25-35.
- ไชยฤทธิ์ อนุชิตวรวงศ์. (2561). การศึกษาแนวทางการปรับปรุงการดำเนินนโยบายการพัฒนาที่ยั่งยืนและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย เพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี. กรุงเทพมหานคร: หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- ณัฐวุฒิ ทรัพย์อุปถัมภ์. (2558). *ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน*. จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

- ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์. (2547). ทุนสังคม และทุนทางวัฒนธรรมในระบบเศรษฐกิจและการจัดการยุคใหม่. พิษณุโลก: คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- เทศบาลเมืองทุ่งสง. (2568). รางวัลแห่งความสำเร็จ. เรียกใช้เมื่อ 1 ตุลาคม 2568 จาก <https://www.thungsongcity.go.th/awards>.
- ธีระวัฒน์ จันทิก และ คณะ. (2568). ศักยภาพและความท้าทายของทุนทางวัฒนธรรมไทยในการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมสร้างสรรค์. วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย, 17(1), 94-119.
- นพรัตน์ ไชยชนะ และคณะ. (2568). กลยุทธ์การบริหารจัดการทุนวัฒนธรรมผ่านการมีส่วนร่วม: แนวทางยกระดับเศรษฐกิจชุมชน ตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยนครพนม, 15(1), 273-286.
- พัฒน์ บุญยรัตพันธุ์. (2549). การสร้างพลังชุมชนโดยขบวนการพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- ไพรัตน์ เตชะรินทร์. (2527). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภณาการพิมพ์.
- รัฐพล ภูมิรินทร์พงศ์ และคณะ. (2567). การพัฒนาอาชีพกลุ่มผู้นำสตรี ชุมชนบ้าน. วารสารวิชาการรับใช้สังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา, 3(2), 55-63.
- สนธยา พลศรี. (2547). ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข และ ยุทธศาสตร์ หน่อแก้ว. (2568). ทุนทางวัฒนธรรมกับการพัฒนาท้องถิ่น: แนวทางการจัดการระบบเศรษฐกิจชุมชนยุคปกติวิถีใหม่. วารสารการจัดการและพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 5(1), 42-60.
- สุภารัตน์ สุดสมบูรณ์, ยุทธชัย เกราะแก้ว, จิราภรณ์ ชนัญชนะ และ กัณณศศิชา เนาว์เย็นผล. (2567). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดีของเทศบาลเมืองทุ่งสง อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน, 6(2), 136-146.
- อัญธิชา มั่นคง. (2560). บทบาทของทุนทางวัฒนธรรมกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนกรณีศึกษาชุมชนในตำบลบ้านตุน อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา. วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 12(39), 90-100.

- Bourdieu, P. (1986). The forms of capital. In J. Richardson (Ed.) Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education. New York : Greenwood Press.
- Throsby, D. (2001). Economy and Culture. Cambridge : The Press Syndicate of the University of Cambridge.